

СПРАВА «БОРЗИХ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF BORZYKH AND OTHERS v. UKRAINE)

(заява № 5353/14 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 25 червня 2020 року

У цій справі заявники були затримані у різні дати в рамках кримінальних проваджень щодо кожного з них. До кожного із заявників суди, без наведення конкретних підстав, обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, строки якого неодноразово судами продовжувалися на підставах, зазначених в первинних рішеннях.

Перший заявник тримався під вартою у Київському СІЗО, а другий і третій — у різних камерах у Дніпровському СІЗО. Заявники стверджували, що умови тримання їх під вартою були неналежними з огляду на переповненість камер, недостатнє водопостачання, неналежний стан постільної білизни, обмеження можливостей для прийняття душу, недостатній доступ до природного світла та вентиляції та неможливість здійснювати щоденні прогулянки.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою у конкретні періоди, а також за пунктом 3 статті 5 Конвенції що тримання їх під вартою під час досудового слідства було невиправданим і необґрунтованим. Крім того, перший заявник також скаржився за пунктом 4 статті 5 Конвенції на порушення його права на перегляд законності тримання його під вартою, а другий заявник — за пунктом 5 статті 5 Конвенції на відсутність у нього забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку з тривалим триманням його під вартою.

Розглядаючи скарги заявників за статтею 3 Конвенції, Європейський суд взяв до уваги надані заявниками описи умов тримання під вартою, твердження заявників щодо проблем з особистим простором, освітленням, вентиляцією, опаленням, харчуванням та санітарно-побутовими умовами, а також висновки Комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, який відвідав Київське та Дніпровське СІЗО у жовтні 2013 року, тобто до або під час перебування заявників у цих установах. Посилаючись на свою попередню практику та поєднання зазначених факторів, Європейський суд дійшов висновку, що умови тримання заявників у Київському та Дніпровському СІЗО у періоди, які розглядаються у справі, становили нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження, та констатував порушення статті 3 Конвенції.

Також Європейський суд зазначив, що органи державної влади, не оцінивши конкретні факти або не розглянувши можливість застосування інших запобіжних заходів як альтернативу триманням під вартою під час досудового слідства, та по суті постійно посилаючись на тяжкість обвинувачень і ризик ухилення або перешкодження заявниками відповідному слідству, продовжували строк тримання їх під вартою під час провадження на підставах, які не можуть вважатися «достатніми» та «відповідними», щоб виправдати його тривалість та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно інших скарг першого та другого заявників Європейський суд зазначив, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у цих заявах, тому немає необхідності у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті цих скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Долучає* до розгляду по суті зауваження Уряду щодо прийнятності скарги другого заявника за пунктом 3 статті 5 Конвенції та відхиляє це зауваження після розгляду по суті;

3. *Оголошує* прийнятними скарги першого заявника, пана Олексія Володимировича Борзих, за статтею 3 Конвенції та пунктом 3 статті 5 Конвенції на умови тримання його під вартою у Київському СІЗО у період з 15 вересня 2011 року до 27 травня 2014 року та відсутність відповідних і достатніх підстав для тримання його під вартою під час досудового слідства;

4. *Оголошує* прийнятними скарги другого заявника, пана Андрія Віталійовича Пустинцева, за статтею 3 Конвенції та пунктом 3 статті 5 Конвенції на умови тримання його під вартою у Дніпровському СІЗО у період з 06 вересня 2013 року до 05 листопада 2014 року та відсутність відповідних і достатніх підстав для тримання його під вартою під час досудового слідства;

5. *Оголошує* прийнятними скарги третього заявника, пана Руслана Михайловича Науменка, за статтею 3 Конвенції та пунктом 3 статті 5 Конвенції на умови тримання його під вартою у Дніпровському СІЗО у період з 09 березня 2013 року до 19 листопада 2015 року та відсутність відповідних і достатніх підстав для тримання його під вартою під час досудового слідства;

6. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції щодо всіх заявників;

7. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції щодо всіх заявників у зв'язку з періодами, зазначеними у таблиці в додатку;

8. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати питання прийнятності та суть скарг першого заявника за пунктом 4 статті 5 Конвенції щодо неспроможності судів здійснити належний розгляд його клопотань про звільнення з-під варти та скарг другого заявника за пунктом 5 статті 5 Конвенції щодо відсутності забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку зі свавільним триманням його під вартою;

9. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) кожному заявнику суму, зазначену у таблиці в додатку, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 150 (сто п'ятдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені на банківський рахунок представника першого заявника, пана М. Тарахкала;

(iii) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені на банківський рахунок представника другого та третього заявників, пана О. Ігнатова;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

10. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»